

**Вивчення
орфографії у
початкових
класах**

План заняття

- Орфографія як предмет вивчення. Поняття про орфограму.
- Граматичний і антиграматичний напрям у методиці орфографії.
- Психологічна природа орфографічної навички
- Лінгвістична основа української орфографії.
- Орфографічні правила і методика їх опрацювання.
- Умови успішного формування орфографічних навичок. Диктанти. Види диктантів.

а) систему однакових написань, яку використовують у писемному мовленні

б) розділ мовознавства, який вивчає систему правил, що забезпечують однакові написання.

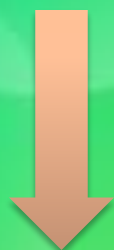
Орфографія української мови ґрунтується на чотирьох принципах

З поняттям «орфографія» тісно пов'язане поняття «орфограма». Орфограма — це написання, що відповідає правилу орфографії і вимагає застосування цього правила.

У початкових класах програмою з мови не вимагається знайомити учнів з поняттям «орфограма». Однак на практиці вчителі досить часто користуються терміном «орфограма», оскільки він зручніший за термін «написання».

В методиці навчання орфографії є два протилежні напрями:

Граматичний

Антиграматичний

У психологічній та методичній літературі орфографічними вміннями називають орфографічні дії, засновані на чіткому усвідомленні орфограм і правил, а також операцій по застосуванню цих правил. Орфографічні вміння в міру їх автоматизації переходять у навички. Таким чином, **орфографічна навичка** — це автоматизована дія, яка формується на основі умінь, пов'язаних із засвоєнням комплексу знань і їх застосуванням на письмі.

Автоматизація розглядається як вищий ступінь сформованості орфографічної дії, коли той, хто пише, вже не замислюється над вживанням тієї чи іншої букви (орфограми), а пише її автоматично. Так, учні вживають букви на позначення відповідних їм звуків, не замислюючись над елементами цих букв, хоч на етапі формування графічних умінь усвідомленими діями були саме елементи букв.

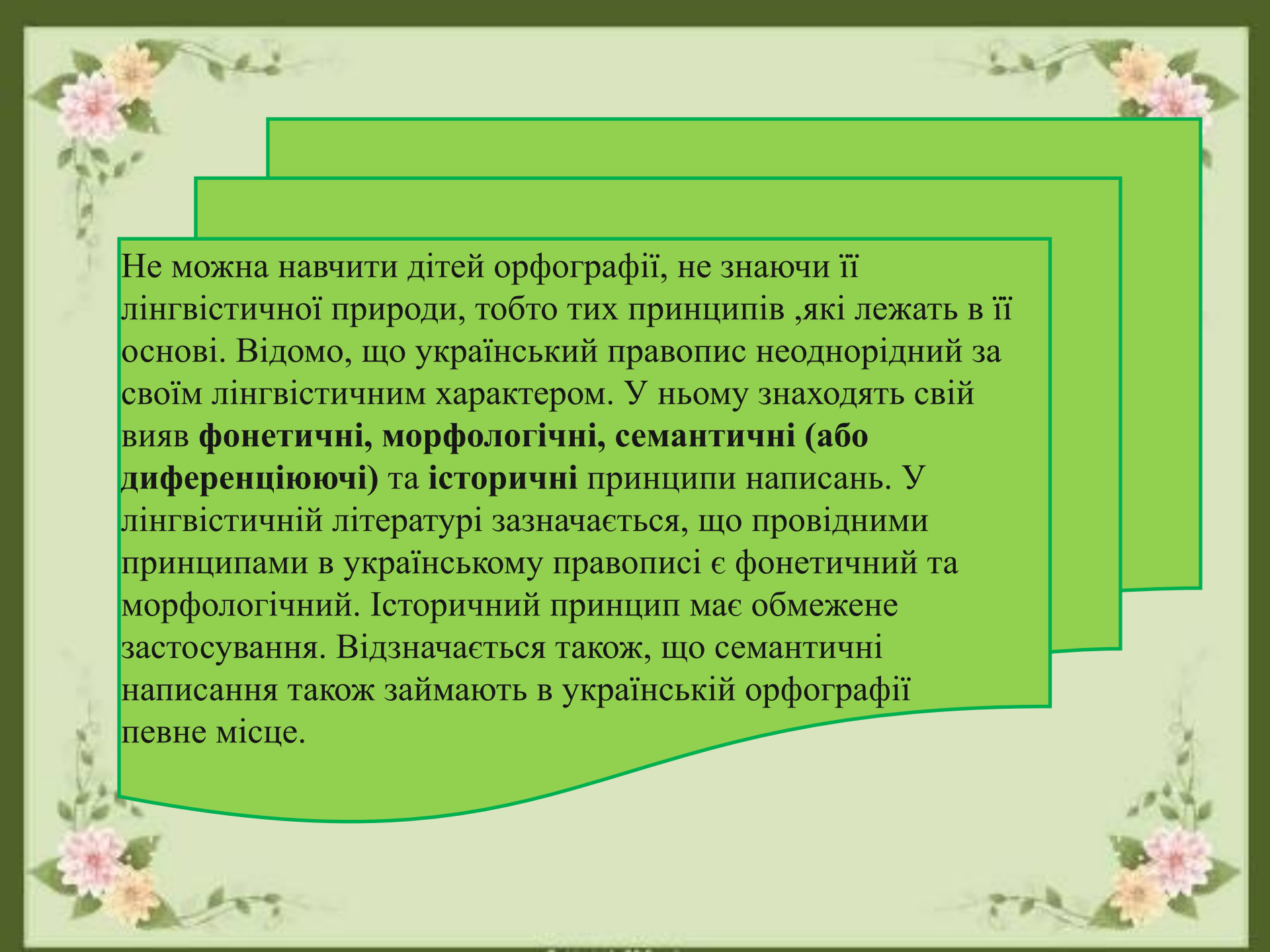

Орфографічна навичка є досить складною. Вона утворюється на основі довготривалих вправлянь і базується на більш простих уміннях і навичках, зокрема таких як:

навичка письма

уміння робити
звуковий аналіз і
встановлювати
правильні
співвідношення між
звуком і буквою

уміння
розпізнавати
орфограму і
застосовувати
правило

Не можна навчити дітей орфографії, не знаючи її лінгвістичної природи, тобто тих принципів ,які лежать в її основі. Відомо, що український правопис неоднорідний за своїм лінгвістичним характером. У ньому знаходять свій вияв **фонетичні, морфологічні, семантичні (або диференціюючі)** та **історичні** принципи написань. У лінгвістичній літературі зазначається, що провідними принципами в українському правописі є фонетичний та морфологічний. Історичний принцип має обмежене застосування. Відзначається також, що семантичні написання також займають в українській орфографії певне місце.

одноваріантні

пропонують для
однієї й тої ж
фонетичної чи
граматичної
ситуації один
варіант написання

двоваріантні

містять два
варіанти написань

правила -
рекомендації

Вони не дають
прямої вказівки
щодо написання, а
містять
інструкцію, який
прийом і як
використати, щоб
правильно
написати слова.

У процесі роботи над засвоєнням цих правил має бути відпрацьована кожна структура дій за правилом:

- 1) уміння визначити наголос;
- 2) уміння визначити будову слова;
- 3) уміння змінювати слово або добирати споріднене відповідно до інструкції.

Розвиток усного
мовлення.

Свідомість.

Розвиток уваги.
Наочність.

Самостійність.

Активність у засвоєнні
знань.

Уміння розпізнавати
орфограму.

Система вправ.

Повторення вивченого.

Контроль і перевірка рівня
сформованості
орфографічної навички.

Робота над помилками.

За метою застосування диктанти поділяють на:

навчальні

контрольні

Навчальні диктанти поділяють на:

вільний

словниковий

вибіркові

самодиктант

попереджувальними

малюнковий

пояснювальними

коментованими

творчий

За участю аналізаторів диктанти поділяють на:

слухові

зорові

зоро - слухові